

Typografische ontwikkelingen

- technische ontwikkelingen, belangrijke evenementen en publicaties
- ▶ belangrijke levenslopen
- ▼ ontstaan van lettertypes

Voorbeelden

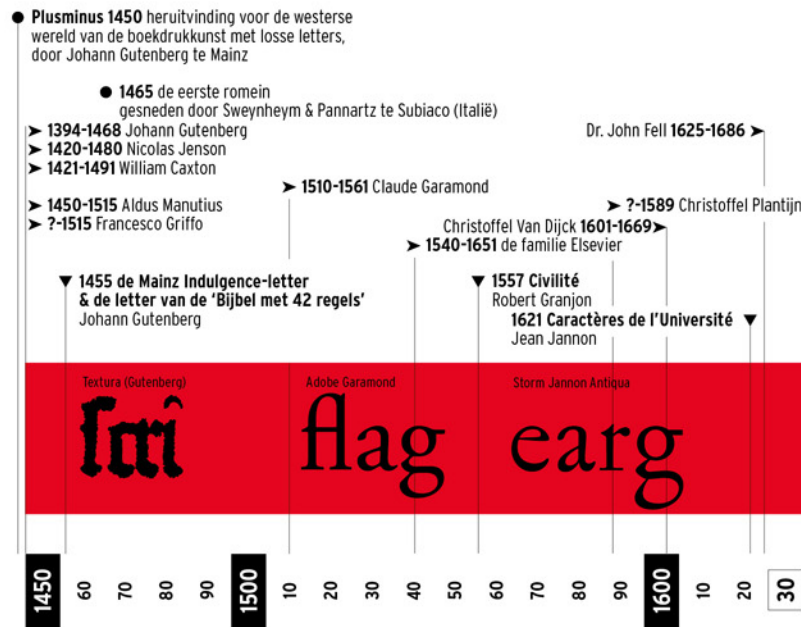
Met uitzondering van de Textura van Gutenberg is ervoor gekozen om hier de nieuw getekende digitale versies te laten zien

Tijdsaanduiding

Bijzondere schilderijen

Ontwikkelingen in de schilderkunst

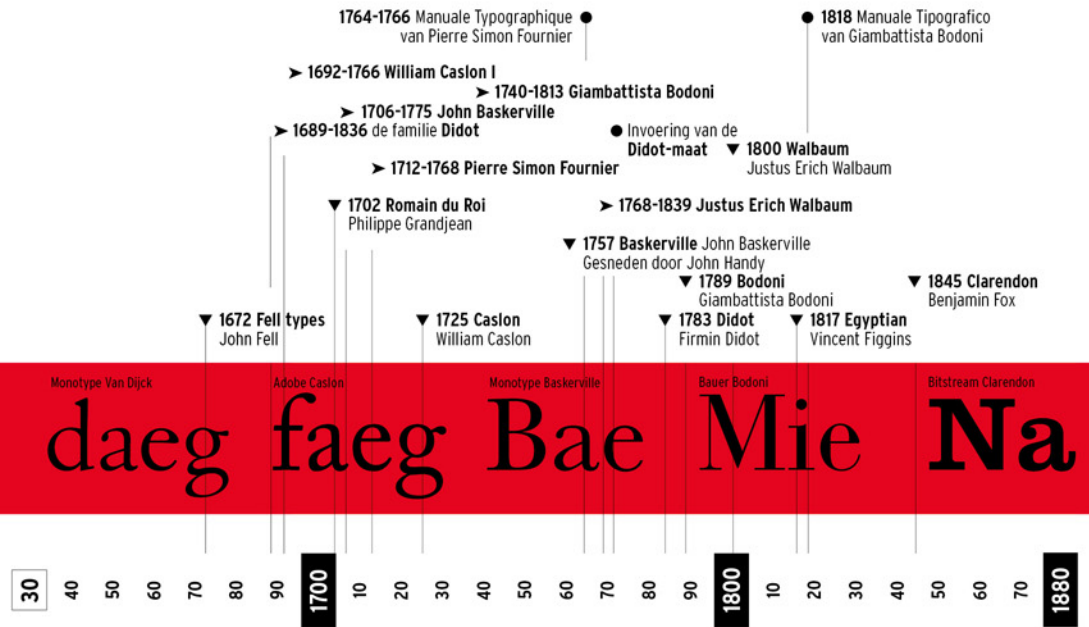
De kunstenaars in dit overzicht zijn chronologisch op geboortjaar geordend, behalve bij het Maniërisme waar gekozen is voor een volgorde die gebaseerd is op basis van in een bepaald jaar gemaakt kunstwerk. 'Hors concours' omvat kunstenaars waarvan het oeuvre de stijlkenmerken van hun tijdperk overstijgen.

Textura (Gutenberg) Adobe Garamond Storm Jannon Antiqua

- **Paolo Uccello** Sint Joris en de draak
- **Sandro Botticelli** La Primavera
- **Leonardo da Vinci** Mona Lisa (La Gioconda)
- **Raffaello Sanzio** De Stanza-fresco's
- **Michelangelo Buonarroti** de fresco's van de Sixtijnse kapel
- **Tiziano Vecellio** Danaë
- **El Greco** Zicht op Toledo
- **Caravaggio** Dood van Maria
- **Annibale Carracci** Hemelvaart van Maria

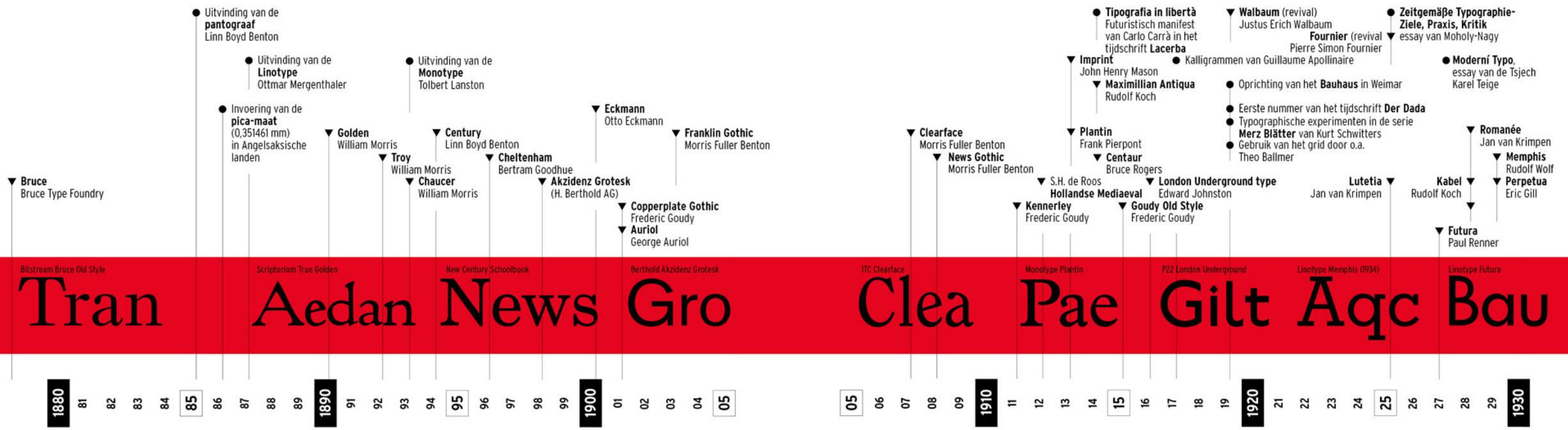
- **Renaissance** Masaccio Fra Angelico Fra Filippo Lippi Paolo Uccello Andrea Mantegna Piero della Francesca Alessandro Botticelli Leonardo da Vinci Michelangelo Buonarroti Raffaello Sanzio Giovanni Bellini Andrea del Verrocchio Andrea del Sarto Giorgione Tiziano Vecello Jacopo Tintoretto Paolo Veronese Francisco de Zurbarán
- **Maniërisme** Michelangelo Buonarroti Jacopo da Pontormo Rosso Fiorentino Il Parmigianino Jan Gossaert Barend van Orley Giuseppe Archimboldo El Greco Bartholomaeus Spranger
- **Hors concours** Albrecht Dürer Hans Holbein Matthias Grünewald Hieronymus Bosch Pieter Bruegel de oude
- **Vroeg-Nederlandse schilderkunst** Rogier van der Weyden Dirk Bouts Jean Fouquet Hugo van der Goes

Monotype Van Dijk Adobe Caslon Monotype Baskerville Bauer Bodoni Bitstream Clarendon

- **Rembrandt van Rijn** Zelfportret met Saskia
- **Peter Paul Rubens** Hélène Fourment met haar eerstgeboren zoon Frans
- **Nicolas Poussin** De zeven sacramenten
- **Georges de La Tour** De vrouw met de vlo
- **Giambattista Tiepolo** Het martelaarschap van de heilige Sebastiaan
- **Jean-Antoine Watteau** Gilles
- **Thomas Gainsborough** De dochters van de schilder
- **Claude Monet** Impression. Soleil levant
- **Caspar David Friedrich** Die gescheiterte Hoffnung
- **Théodore Géricault** Le radeau de la Méduse
- **Eugène Delacroix** Le massacre de Chios

- **Barok** Agostino Carracci Annibale Carracci Hans Holbein Michelangelo Caravaggio Peter Paul Rubens Frans Hals Georges de La Tour Anthonis van Dyck Rembrandt van Rijn Charles Le Brun
- **Rococo** Jean-Antoine Watteau Giambattista Tiepolo Antonio Canal (Canaletto) François Boucher Francesco Guardi Thomas Gainsborough Francisco de Goya
- **Classicisme** Anton Raphael Mengs Jacques Louis David William Blake Jean Aug. Dom. Ingres
- **Romantiek** Antoine-Jean Gros Caspar David Friedrich Théodore Géricault Eugène Delacroix
- **Biedermeier** Carl Spitzweg Ludwig Richter Moritz von Schwind
- **Nazarener** Johann Hottinger Joh. Fr. Overbeck Franz Pforr Philipp Veit Peter von Cornelius
- **Barbizon-school** Théodore Rousseau Jean-François Millet C.F. Daubigny Jean Baptiste Camille Corot
- **Impressionisme** Claude Monet Edouard Manet Camille Pissarro Auguste Renoir Alfred Sisley Jean Frédéric Bazille Berthe Morisot Edgar Degas
- **Hors concours** William Turner Henri de Toulouse-Lautrec Edvard Munch
- **Pre-Raphaelieten** Dante Gabriel Rossetti John Everett Millais Edward Burne-Jones William Morris
- **Realisme** Gustave Courbet

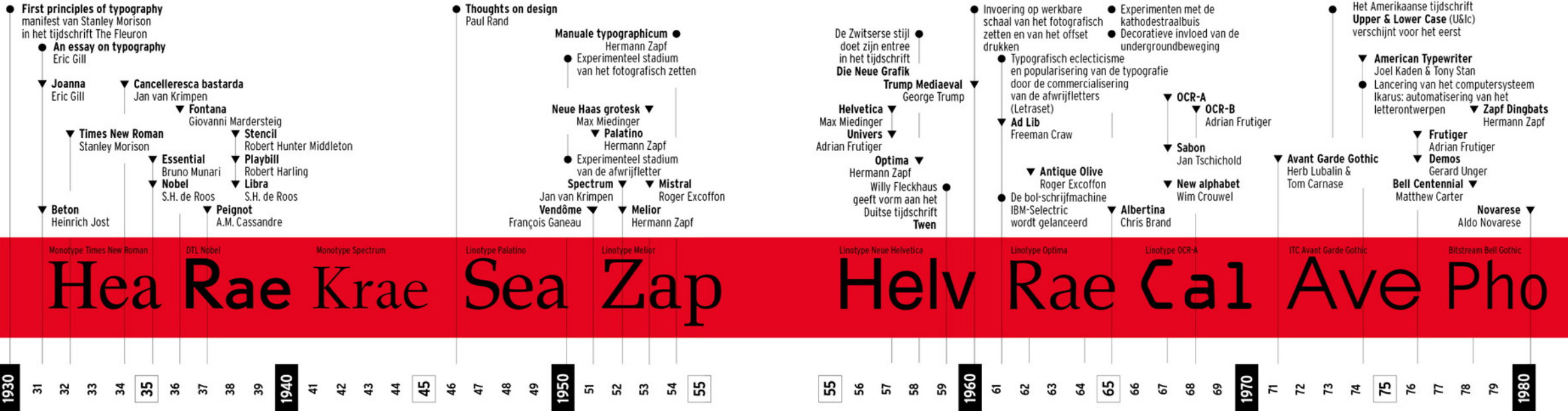
- Uitvinding van de **pantograaf** Linn Boyd Benton
- Uitvinding van de **Linotype** Ottmar Mergenthaler
- Invoering van de **pica-maat** (0,351461 mm) in Angelsaksische landen
- Golden** William Morris
- Troy** William Morris
- Chaucer** William Morris
- Century** Linn Boyd Benton
- Cheltenham** Bertram Goodhue
- Akzidenz Grotesk** (H. Berthold AG)
- Copperplate Gothic** Frederic Goudy
- Auriol** George Auriol
- Eckmann** Otto Eckmann
- Franklin Gothic** Morris Fuller Benton
- Clearface** Morris Fuller Benton
- News Gothic** Morris Fuller Benton
- Plantin** Frank Pierpont
- Centaur** Bruce Rogers
- S.H. de Roos**
- Hollandse Mediaeval** Edward Johnston
- Kennerley** Frederic Goudy
- Goudy Old Style** Frederic Goudy
- London Underground type** Edward Johnston
- Lutetia** Jan van Krimpen
- Kabel** Rudolf Koch
- Romanée** Jan van Krimpen
- Memphis** Rudolf Wolf
- Perpetua** Eric Gill
- Futura** Paul Renner
- Tipografia in libertà** Futuristisch manifest van Carlo Carrà in het tijdschrift **Lacerba**
- Imprint** John Henry Mason
- Maximilian Antiqua** Rudolf Koch
- Walbaum (revival)** Justus Erich Walbaum
- Fournier (revival)** Pierre Simon Fournier
- Zeitgemäße Typographie-Ziele, Praxis, Kritik** essay van Moholy-Nagy
- Moderní Typo** essay van de Tsjech Karel Teige
- Oprichting van het Bauhaus** in Weimar
- Eerste nummer van het tijdschrift Der Dada**
- Typographische experimenten in de serie Merz Blätter** van Kurt Schwitters
- Gebruik van het grid** door o.a. Theo Ballmer

Bitstream Bruce Old Style Scriptorium True Golden New Century Schoolbook Berthold Akzidenz Grotesk ITC Clearface Monotype Plantin P22 London Underground Linotype Memphis (1934) Linotype Futura

Tran Aedan News Gro **Clea Pae Gilt Aqc Bau**

- Paul Cézanne** Le Mont Sainte-Victoire
 - Édouard Manet** Le bar des Folies-Bergère
 - Auguste Renoir** Le Moulin de la Galette
 - Georges Seurat** Dimanche après-midi sur l'île de la Grande Jatte
 - Vincent van Gogh** Le sèmeur
 - James Ensor** Zelfportret met maskers
 - Edvard Munch** Skrik
 - Camille Pissarro** Gare Saint-Lazare
 - Claude Monet** La cathédrale de Rouen
 - Paul Gauguin** D'où venons-nous? Où sommes-nous? Où allons-nous?
 - Odilon Redon** La barque
 - Gustav Klimt** Philosophie
-
- Pointillisme** Georges Seurat, Paul Signac
 - Hors concours** Paul Cézanne, Vincent van Gogh
 - Les Vingt** Octave Maus, Fernand Knopff, James Ensor, Henri van de Velde, Theo van Rijsselberghe
 - Nabis** Paul Gauguin, Paul Sérusier, Pierre Bonnard, Édouard Vuillard, Emile Bernard, Maurice Denis
 - Symbolisme** Gustave Moreau, Odilon Redon, Jan Toorop, K.P.C. de Bazel, J.L.M. Lauweriks
 - Art Nouveau** Antoni Gaudí, Victor Horta, Hector Guimard, Charles Rennie Mackintosh
 - Wiener Sezession** Gustav Klimt, Adolf Loos, Joseph Hoffmann
 - Franse affichekunst** Jules Chéret, Alphonse Mucha, Eugène Grasset

- Pablo Picasso** Les demoiselles d'Avignon
 - Henri Matisse** La joie de vivre
 - Giorgio de Chirico** Secret et nostalgie d'une rue
 - Juan Gris** Bouteille avec Anis del Mono
 - Fernand Léger** Le grand déjeuner
 - Max Ernst** Catarina ondulata
 - Piet Mondriaan** Composition
 - Wassily Kandinsky** Roter Fleck II
-
- Die Brücke** Fritz Bleyl, Erich Heckel, Ernst Ludwig Kirchner, Karl Schmidt-Rottluff
 - Futurismo** Giacomo Balla, Tommaso Marinetti, Carlo Carrà, Umberto Boccioni, Gino Severini, Luigi Russolo
 - Dadaïsme** Francis Picabia, Hugo Ball, Hans Arp, Kurt Schwitters, Max Ernst, Richard Huelsenbeck, Tristan Tzara
 - Surrealisme** Hans Arp, Giorgio de Chirico, Man Ray, Max Ernst, Joan Miró, René Magritte, Salvador Dalí
 - Typografie hors concours** Hendrik Werkman, Piet Zwart
 - Plakastil** Robert Bereny, E. McKnight Kauffer, Jean Carlu, A.M. Cassandre
 - Fauvisme** Henri Matisse, Maurice de Vlaminck, Raoul Dufy, André Derain, Amedeo Modigliani
 - Der Blaue Reiter** Alexej von Jawlenski, Wassily Kandinsky, Paul Klee, Gabriele Münter, Franz Marc, August Macke
 - De Stijl** Piet Mondriaan, Bart van der Leek, Vilmos Huszár, Theo van Doesburg
 - Kubisme** Fernand Léger, Pablo Picasso, Georges Braque, Robert Delaunay, Juan Gris
 - Orphisme** Robert Delaunay, Sonia Delaunay, Marc Chagall
 - Expressionisme** Emil Nolde, Georges Rouault, Paula Modersohn-Becker, Gustave de Smet, Max Beckmann, Oskar Kokoschka, Constant Permeke, Otto Dix, George Grosz, Chaïm Soutine
 - Russisch constructivisme** Kazimir Malewitsch, Wladimir Tatlin, El Lissitzky, Aleksandr Rodtchenko
 - Bauhaus** Walter Gropius, Mies van der Rohe, Johannes Itten, Josef Albers, Lászlo Moholy-Nagy, Herbert Bayer
 - Suprematisme** Kazimir Malewitsch
 - Hors concours** Edward Hopper, Marcel Duchamp, Giorgio Morandi

- Nancy Graves Triped
- Brad Davis Evening shore
- Julian Schnabel Humanity asleep
- Mimmo Paladino It's always evening
- Jeff Koons Ilona with ass up
- Jeff Wall Dead Troops Talk
- Barbara Kruger Installation View
- Andres Serrano Piss Christ
- Wim Delvoye Tattooed pig skin
- Henrik Plenge Jakobsen Neutron Urinereactor
- Damien Hirst Cocaine Hydro Chloride
- Georgina Starr The Nine Collections of the Seventh Museum
- Mariko Mori Pure Land
- Takashi Murakami Superflat jellyfish
- Wolfgang Tillmans Wake
- Matthew Barney Cremaster 4, 1, 5, 2, 3

- **Transavantgarde/ Neo-expressionisme in Italië**
Sandro Chia
Mimmo Paladino
Enzo Cucchi
Francesco Clemente
- **Neo-expressionisme in Duitsland**
Georg Baselitz
A.R. Penck
Markus Lüpertz
Anselm Kiefer
- **Heftige Malerei**
Bernd Zimmer
Rainer Fetting
Helmut Middendorf
Salomé
- **Mühlheimer Freiheit**
Hans Peter Adamski
Peter Bömmels
Walter Dahn
Georg Jiri Dokoupil
Gerhard Naschberger
Gerard Kever
- **Neo Geo**
Peter Halley
Roni Horn
Phillip Taaffe
Peter Schuyff
Ashley Bickerton
- **Nieuwe Wilden**
René Daniels
Henk Visch
Rob Scholte
- **Graffiti**
Keith Haring
Rammellzee
Jean-Michel Basquiat
- **Postmodernisme/ Eclecticisme**
Jenny Holzer
Jeff Koons
Donald Baechler
- **After Nature**
Peter Klashorst
Bart Domburg
Jurriaan van Hall
- **Young British Artists (YBA)**
Stephen Park
Gary Hume
Sarah Lucas
Michael Landy
Anya Gallaccio
Richard Patterson
Tracey Emin
Jake & Dinos Chapman
Marc Quinn
Damien Hirst
Angela Bulloch
Matt Collishaw
Ian Davenport
Angus Fairhurst
Abigail Lane
Chris Ofili
- **Computer art/ Pop reloaded/ Pop reloaded/**
Micha Klein
Mariko Mori
Michel Majerus
Knowbotic Research
- **Post Human**
Paul McCarthy
Stelarc
Orlan
George Lappas
Yasumasa Morimura
Charles Ray
Robert Gober
Mike Kelley
Karen Kilimnik
Jeff Koons (Cicciolina periode)
Clegg & Guttman
Wim Delvoye
- **Media Art**
Bill Viola
Gary Hill
Julia Scher
Steven Pippin
Pipilotti Rist
Gillian Wearing
Philippe Parreno
Jane & Louise Wilson (YBA)
General Idea
Sam Taylor-Wood
Matthew Barney
- **Urban Art**
Henning Eichinger
Gabriel Orozco
Yvonne Kendall
Nina + Torsten Römer
Barry McGee
Stephen Powers
Todd James
Bernard Föll
Maury Parivuhiphongs
Maggie McCormick
Christine Gillespie
Michael Capapas